

Aantekeningen bij de studie “De Gemeente in de eindtijd”

27 oktober Theo Algra

Afkortingen:

AC= Antichrist

ZMS= Zon, maan en sterren

De laatste jaarweek

De eindtijd is een letterlijke periode van zeven jaar, die begint als de AC het initiatief neemt tot een vredesregeling in het Midden Oosten. Het is waarschijnlijk zelfs zo dat deze vredesdeal wordt afgedwongen. In ieder geval zal het vrede inhouden voor Israël, dat daarbij mogelijk belangrijke concessies zal moeten doen. Daar staat tegenover dat Israël het recht verkrijgt om religieuze activiteiten op (een deel van) de Tempelberg te ontplooien. Er zal weer een tempel verrijzen en in die tempel zullen de voorgeschreven dagelijkse offers worden gebracht.

Halverwege de jaarweek gooit de AC zijn vredesduif-masker af. Hij ontheiligt de tempel door zichzelf daarin als god te laten aanbidden en hij verbiedt de tempeldienst. Dit is het sein voor orthodoxe joden en voor christenen om Jeruzalem en Israël onmiddellijk te ontvluchten (Mattheüs 24:16). Vanaf dat moment begint een heftige wereldwijde vervolging van gelovigen. Tenminste, als zij weigeren om de AC te aanbidden en zijn merkteken te dragen. In dat geval volgt de doodstraf. Deze tijd van vervolging wordt de *grote verdrukking* genoemd en zal zonder weerga zijn in de geschiedenis.

De AC zal zijn schrikbewind 42 maanden (3½ jaar) lang uitoefenen (Openbaring 11:2 en 13:5). De grote verdrukking duurt echter niet de volle 3½ jaar, maar zal worden ingekort. Anders zou er geen gelovige in leven overblijven (Mattheüs 24:22). Op een bepaald moment zullen de oordelen van God losbarsten totdat uiteindelijk, aan het einde van de zeven jaar, de AC en zijn volgelingen worden verslagen door Jezus Christus (Openbaring 19:20). Hierna begint het 1000-jarig vrederijk, dat door Hem zal worden geregeerd, de koning der koningen en de Heer der Heren (Openbaring 20:6).

In Johannes 14:2,3; 1 Thessalonicenzen 4; en 1 Korinthe 15:52 lezen we dat de gelovigen bij de wederkomst een opstandingslichaam krijgen en dat ze worden opgenomen in het Vaderhuis. Dit gebeurt op een onverwacht ogenblik. Tegelijkertijd staan de gestorven gelovigen op uit de dood. Samen gaan ze de Heer tegemoet in de lucht en zullen voor altijd bij Hem zijn. De Bijbel noemt dit de eerste opstanding (Openbaring 20:6).¹

Visies met betrekking tot de Opname

Wanneer zal deze bijzondere gebeurtenis, waar we allemaal naar uitkijken, plaatsvinden? Er bestaan verschillende visies. De bekendste zijn:

- a) Preterisme
- b) Posttribulationisme
- c) Pretribulationisme

¹ De woonplaats van de opgestane gelovigen is het Vaderhuis. Maar zij zullen tevens een bestuursfunctie krijgen in het messiaanse vredesrijk (1000-j rijk) op aarde (zie Openbaring 20:6). Zij hebben een opstandingslichaam zoals dat van Jezus na zijn opstanding, zodat zij zich over elke afstand in no-time kunnen verplaatsen.

d) Intratribulationisme

Het *preterisme* beweert dat alle profetieën uit Openbaring al zijn vervuld in het jaar 70 nC toen Jeruzalem werd verwoest door de Romeinen. Toen zou het koninkrijk (1000-jarig rijk) zijn begonnen en satan zou sindsdien zijn gebonden (!). De AC hoeven we niet meer te verwachten. De komst van Jezus op de wolken moet je geestelijk opvatten en heeft ook al plaatsgevonden in 70 nC. Men gelooft dat de wereld steeds beter wordt en uiteindelijk vrijwel helemaal christelijk zal zijn. Christenen worden opgeroepen zich niet met eindtijdprofetieën en dergelijke bezig te houden. Men gelooft niet in een opname en het volk Israël speelt in deze visie geen bijzondere rol meer.

Het *posttribulationisme* zegt dat de opname niet eerder plaatsvindt dan aan het einde van de zeven jaar. Vlak voordat de Heer terugkeert op de Olijfberg, gaan de opgestane gelovigen Hem tegemoet in de lucht en escorteren ze Hem naar de aarde. Daar verslaat Hij de AC en vestigt zijn koninkrijk. Bij deze opvatting is er dus geen sprake van een opname in het Vaderhuis. Een grote moeilijkheid is het feit dat de gemeente alle oordelen en rampen (bazuinen en plagen) zou moeten meemaken. Dit is niet te rijmen met de tekst "want God heeft ons niet bestemd tot toorn" (1 Thessalonicenzen 5:9 HSV). Afkorting: Posttrib.

Het *pretribulationisme* gaat ervan uit dat de opname plaatsvindt voordat de laatste jaarweek begint. Op een onverwacht moment worden de gelovigen plotseling opgenomen in het Vaderhuis. De wereld merkt hier verder niets van, behalve het feit dat er ineens miljoenen mensen op onverklaarbare wijze zijn verdwenen. Met als gevolg talloze ongelukken en problemen. De Gemeente maakt de AC en de grote verdrukking helemaal niet mee. Afkorting: Pretrib.

Het *intratribulationisme* stelt dat de opname plaatsvindt tijdens de laatste jaarweek. Om precies te zijn, na het zesde zegel. De Gemeente maakt de grote verdrukking wel mee, maar niet de rampen van de bazuinen en de schalen. Afkorting Intratrib. In Engelse literatuur ook bekend als Prewrath.²

Openbaring

Het boek Openbaring geeft uitgebreide informatie over de eindtijd door middel van een groot aantal visioenen. Men moet hierbij echter wel beseffen dat Openbaring in principe *aanvullend* is op de eerdere profetieën met betrekking tot de toekomst. Daarom vinden we in Openbaring een aantal belangrijke gebeurtenissen *niet* beschreven, die in eerdere bijbelgedeelten wel voorkomen, zoals:

- De voltooiing van de grote opdracht (Mattheüs 24:14)
- Het verbond of bondgenootschap dat de AC sluit met 'velen' (NBV Daniël 9:27), de integrale vredesregeling in het Midden-Oosten
- De gruwel van de verwoesting, te weten het moment dat de AC de tempel ontheiligt (Mattheüs 24:15)
- De bekering van het complete volk Israël (Romeinen 11:26)
- Het verzamelen van de uitverkorenen oftewel de opname (Mattheüs 24:31)
- Het Vaderhuis (Johannes 14:2)
- De Olijfberg die in tweeën splijt (Zacharia 14:4)
- Het oordeel over de schapen en de bokken (Mattheüs 25:31)

² Er bestaan daarnaast nog enkele minder bekende varianten die de opname plaatsen a) op de helft van de jaarweek of b) na de zevende bazuin.

De zeven zegels

Na de brieven aan de zeven gemeenten volgt het visioen van de hemelse troonzaal in Openbaring 4 en 5. Hier vinden we de troon van God, de engelen, de vier wezens en de 24 oudsten. Degene die op de troon zit heeft een boekrol die is verzegeld met zeven zegels. Alleen het Lam kan deze openen. Dit gebeurt vanaf Openbaring hoofdstuk 6. Elke keer wanneer er een zegel wordt verbroken vindt op aarde een gebeurtenis plaats. Zodra het laatste zegel is geopend kan de boekrol worden gelezen. Deze boekrol staat voor de oordelen die de AC en zijn volgelingen van Godswege zullen ondergaan. Deze worden aangekondigd door zeven bazuinen en zeven schalen. Deze rampen zijn stuk voor stuk onvoorstelbaar heftig qua impact en omvang.

De eerste vier zegels gaan over de opkomst van de AC en de hiermee verbonden oorlog en voedselschaarste (Openbaring 6).

Het vijfde zegel staat voor de grote verdrukking. Zielen onder het altaar (mensen die hun leven gegeven hebben voor de Heer) smeken God om in te grijpen. Maar ze krijgen te horen dat zij nog moeten wachten. Merk op dat het hier expliciet om zielen gaat. Zij zijn op dit moment namelijk nog niet opgestaan (vergelijk Openbaring 20:4 waar het gaat over zielen die weer tot leven kwamen).

Het zesde zegel beschrijft een kosmische gebeurtenis die wereldwijd wordt waargenomen (Openbaring 6:12). De zon wordt zwart, de maan rood en de sterren vallen van de hemel (voor het gemak korten we deze gebeurtenis af met ZMS). Wellicht moeten we hier denken aan een aantal asteroïden die de baan van de aarde kruisen. De aardbewoners raken in paniek en proberen het vege lijf te redden door te schuilen in kelders en grotten. Ze beseffen zelfs dat hiermee de Apocalyps, de toorn van God en van het Lam, is begonnen (Openbaring 6:17).

Dan volgt het laatste zegel, waardoor de boekrol kan worden geopend en de periode van Gods oordelen begint. Deze tijd wordt in de Bijbel aangeduid als de Dag van de Heer (JHWH), ook de dag van Christus, de Dag van wraak etc. Uit Joel 3:4,5 blijkt dat de Dag van de Heer begint nadat de zon zwart wordt e.d. Het kosmische teken van ZMS is dus de aankondiging van de Dag van de Heer.

Mattheüs 24 geeft nog meer informatie. Want ook in dat hoofdstuk vinden we het teken van ZMS terug. De Heer zegt namelijk dat *meteen na de grote verdrukking* de zon verduisterd wordt, de maan geen licht meer geeft, en de sterren uit de hemel vallen (ZMS). Met andere woorden als het zesde zegel wordt verbroken is de grote verdrukking al afgelopen (Mattheüs 24:29).

Het zevende zegel is het begin van de Dag van de Heer. Uit Mattheüs 24:30 volgt dat **de opname plaatsvindt tussen het zesde en het zevende zegel**. Dit komt overeen met wat we lezen in Openbaring 7. Want daar zien we dat na het zesde zegel een ontelbare menigte mensen uit alle volken voor de troon staat. Zij aanbidden God en het Lam en hebben palmtakken in hun handen als teken van overwinning. Zij komen uit de grote verdrukking (die inmiddels is beëindigd). Vóór die tijd waren zij niet aanwezig in de hemel. Toen zagen we alleen zielen. Maar die bevonden zich onder het altaar, niet voor de troon. Maar dit zijn geen zielen, dit zijn opgestane gelovigen. Met andere woorden dit visioen is helemaal in lijn met Mattheüs 24. De opname zal plaatsvinden na het zesde en vóór het zevende zegel. Dan komt de Heer met de wolken, wat wereldwijd zichtbaar zal zijn ("zoals een bliksem de hemel verlicht van oost naar west"). Elk oog zal Hem zien (Mattheüs 24:30; Openbaring 1:7). Hij zal verschijnen in majesteit en luister (2 Thessalonicenzen 1:7). Vandaar dat de aardbewoners

in de gaten hebben dat de “dag van hun toorn” aanstaande is (Openbaring 6:17). Desondanks brengt dit hen niet tot bekering.

Conclusie: christenen zullen de grote verdrukking wel meemaken, maar dit zal geen 3½ jaar duren. Op een onbekend moment tijdens de 2^e helft van de jaarweek maakt God een einde aan de grote verdrukking en verschijnt het teken van ZMS. De Heer neemt de zijnen op in het Vaderhuis, waar zij voor altijd bij Hem zullen zijn. Op aarde begint daarna de turbulente periode van de bazuinen en de schalen. Deze interpretatie komt overeen met de visie van het intratribulationisme (Intratrib of Prewrath).

ZMS

Jezus zegt dat het teken van ZMS onmiddellijk na de grote verdrukking verschijnt. Meteen daarna volgt de opname. Mogelijk moeten we het dan zo verklaren dat door ZMS de samenleving in één klap tot stilstand wordt gebracht, waardoor ook alle acties afgebroken worden die zijn gericht op het opsporen van gelovigen. Na de opname zijn er geen gelovigen meer over op aarde. Dus is daarmee de grote verdrukking voorbij, hoewel de AC nog tot het einde van de zeven jaar aan de macht blijft.

Pretrib

De Pretrib-visie kent een aantal uitlegkundige problemen. Voor een uitgebreidere behandeling zie hoofdstuk 12 van het boek “Eindtijd in zicht”. Hier noemen we er enkele.

- a) De weerhouder in 2 Thessalonicenzen 2
- b) De uitleg van Mattheüs 24
- c) De 24 oudsten
- d) Het getuigenis van de vroege kerk

a) De weerhouder

Een duidelijke Bijbelpassage die een opname vóór de grote verdrukking uitsluit is 2 Thessalonicenzen 2. Uit vers 2 blijkt dat sommigen in de war waren geraakt door de bewering dat de dag van de Heer al aangebroken zou zijn of op handen was.

Paulus legt dan uit dat de Dag van de Heer op dat moment nog niet kán aanbreken, omdat er eerst iets anders moet plaatsvinden. Namelijk, de AC moet zich manifesteren (o.a. de ontheiliging van de tempel). Pas als dat gebeurd zou zijn, moesten ze rekening houden met een spoedig aanbreken van de Dag van de Heer.

Maar als de eerstvolgende gebeurtenis die christenen mee gaan maken de opname zou zijn, dan had hij zich toch heel anders moeten uitdrukken? Dan had hij gewoon kunnen zeggen dat ze zich geen zorgen hoefden te maken, want de eerstvolgende gebeurtenis zou immers de opname in het Vaderhuis zijn. Maar dat zegt hij niet. Integendeel, hij wijst hen juist op de manifestatie van de AC die ze als waarschuwing voor de eindtijd in de gaten moesten houden. Net zoals de Heer Jezus dat deed overigens (Mattheüs 24).

Paulus zegt wel dat er iets is wat de AC nu nog tegenhoudt. Volgens Pretrib wordt met “wat hem weerhoudt” de Gemeente bedoeld en met “hij die weerhoudt” de Heilige Geest. Als deze veronderstelling juist zou zijn, dan is het in de eerste plaats heel vreemd dat Paulus niet gewoon openlijk spreekt over opname, Gemeente en de Heilige Geest, maar dat hij zich in dit geval mysterieus en vaag uitdrukt. Dat doet hij elders nooit. Daarom moeten deze uitdrukkingen een andere betekenis hebben.

Een ander probleem met betrekking tot deze opvatting is de veronderstelde afwezigheid van de Heilige Geest op aarde ná de opname. Immers, de weerhouder die wordt weggenomen zou de Heilige Geest zijn. Maar dit is in tegenspraak met beloften zoals in Joël 3:1-2, waar het gaat om een machtige uitstorting van de Heilige Geest op het Joodse volk in de eindtijd. Met andere woorden de Heilige Geest zal ná de opname nog steeds op aarde aanwezig moeten zijn.

Hoe moeten deze verzen dan worden verklaard? We moeten bedenken dat Paulus wat betreft de eindtijd uitgaat van wat de Heer Jezus heeft onderwezen en van wat hij wist uit het Oude Testament. Bijvoorbeeld de droom van Nebukadnezar uit Daniël 2. De ijzeren benen van het beeld stellen het Romeinse keizerrijk voor uit Paulus' dagen. De laatste fase van het Romeinse rijk wordt verbeeld door de tenen. Dit is de 10-landen federatie uit de eindtijd die de macht zal overdragen aan de AC. Maar dit zou niet kunnen plaatsvinden zolang er in Rome nog een keizer op de troon zat. Dit is wat Paulus bedoelt. "Hij die weerhoudt" is de Romeinse keizer. Het "dat wat weerhoudt" is het Romeinse keizerrijk. Daarmee is ook onmiddellijk verklaard waarom Paulus de keizer en het rijk als zodanig niet noemt. Want op schrift te stellen dat er een einde zou komen aan de macht van Rome was uitermate gevaarlijk. Daarvoor zou hij kunnen worden gestraft. Hetzelfde zien we ook op andere plaatsen in de Bijbel, namelijk daar waar Rome wordt aangeduid met de codenaam Babylon (Openbaring 17-19, 1 Petrus 5:13).

Als we dus 2 Thessalonicenzen 2 eenvoudig lezen zoals het er staat, dan is het duidelijk dat niet de opname, maar de opkomst van de AC de eerstvolgende gebeurtenis is waar wij rekening mee moeten houden.

b) De Pretrib-uitleg van Mattheüs 24

Volgens Pretrib vindt de opname plaats vóór het begin van de laatste jaarweek. Dat zou betekenen dat Mattheüs 24 en de daar beschreven komst van de Heer en de opname van gelovigen niets te maken heeft met de Gemeente. Pretrib neemt daarom aan dat het in Mattheüs 24 gaat over een gigantisch aantal pasbekeerde gelovigen die *niet tot de Gemeente behoren*. Men veronderstelt dat na de opname een groep Joodse evangelisten door de wereld zal trekken (tijdens de eerste helft van de jaarweek), waardoor vele miljoenen mensen tot bekering komen. Dit zou de ontelbare menigte van Openbaring 7 zijn. Als deze uitleg juist zou zijn, dan is het erg merkwaardig dat de Heer Jezus wel uitgebreid spreekt over de opname van deze groep gelovigen, maar dat Hij met geen woord rept over de opname van de Gemeente. Ook is het niet voor te stellen dat er een wereldwijde opwekking mogelijk is terwijl de Heilige Geest van de aarde weggenomen zou zijn. Bovendien, in Mattheüs 24 geeft de Heer deze uitleg over de eindtijd aan zijn discipelen (Mattheüs 24:3), die een paar weken later de Gemeente zouden gaan vormen. Hij zegt er in het geheel niet bij dat deze uitleg niet op hen van toepassing is. Daar is geen spoor van te vinden. Met andere woorden, zij hebben het wel degelijk opgevat als onderwijs dat betrekking had op de toekomst van de Gemeente.

c) De 24 oudsten

Pretrib stelt dat de oudsten in Openbaring 4 en 5 de dan reeds opgenomen Gemeente voorstellen. Hoewel niet verder wordt uitgelegd wie die 24 oudsten zijn, is het duidelijk dat ze geen verlorene gelovigen zijn. Want ze spreken over de verlost in de derde persoon (NBV Openbaring 5:10)! Als ze verheerlijkte gelovigen waren hadden ze wel gedankt dat zij zelf waren verlost. Ook is het merkwaardig dat je in dezelfde passage sommige getallen letterlijk zou moeten nemen (vier dieren en honderden miljoenen engelen) en tegelijkertijd een ander getal symbolisch (24 als symbool voor een groot aantal gelovigen). De oudsten stellen geen

opgenomen gelovigen voor. Het zijn hoge engelvorsten die samen met God, maar wel onder zijn gezag, de hele schepping regeren. Vergelijk ook Psalm 89:10: “God is zeer ontzagwekkend in de *raad der heiligen*, geducht boven allen die rondom Hem zijn.”

d) Het getuigenis van de vroege kerk

De kerkvaders van de eerste eeuwen van de jaartelling hebben ons talrijke boeken en preken nagelaten. Wanneer zij spreken over de wederkomst, gaan zij er altijd van uit dat de Gemeente de grote verdrukking gaat meemaken. Sterker nog, de Pretrib-visie stamt pas uit de 19^e eeuw. Het was de Britse theoloog John Nelson Darby die deze uitleg als eerste onderwees.

Openbaring 3:10

Deze tekst luidt (NBV): “Omdat u trouw bent gebleven aan mijn gebod om stand te houden, zal ik ook u trouw zijn wanneer binnenkort de tijd van de beproeving aanbreekt, als heel de aarde en de mensen die er leven op de proef worden gesteld.”

De hiergenoemde tijd van beproeving, die de hele wereld zal treffen, is de grote verdrukking. De Heer belooft dat hij de trouwe gelovigen zal bewaren in die situatie. Dat betekent niet dat zij niet zullen lijden. Zelfs niet dat ze niet zullen sterven voor de naam van de Heer. Maar wel dat zij zullen standhouden tegenover de AC. Deze tekst wordt gebruikt om het Pretrib-standpunt te verdedigen. Sommige vertalingen drukken het vers namelijk als volgt uit: “Ik zal u bewaren voor het uur van de beproeving”. Dit wordt opgevat alsof er staat dat de Gemeente niet door de grote verdrukking heen zal gaan. In het Grieks staat er: “tereo ek”. Deze uitdrukking komt verder alleen nog voor in Johannes 17:15 “Ik vraag niet of U hen uit de wereld weg wilt nemen, maar of U hen wilt *beschermen tegen* de duivel.” Dus de Heer bidt niet om de gelovigen buiten de invloedssfeer van de duivel (de wereld) te houden, maar juist om hen te *beschermen in* die situatie. Zo is het ook bedoeld in Openbaring 3:10.

Maar de Heer kan toch vandaag nog terugkomen?

Volgens de Pretrib-uitleg kan de Heer ieder moment terugkomen. Dat wil zeggen de opname kan vandaag nog plaatsvinden. Maar zegt de Bijbel dit wel? Het is waar dat wij het tijdstip van de opname niet weten. Maar dat betekent nog niet dat er geen enkele profetische vervulling meer aan vooraf zal gaan. Zoals we hebben gezien legt Paulus uit dat de AC de tempel zal ontheiligen vóórdát de Heer komt. Dit komt overeen met het onderwijs van de Heer Jezus in Mattheüs 24. De Heer zegt juist dat wij moeten letten op zulke tekenen van de tijd (Mattheüs 24:33).

Israël in de eindtijd

Na het zesde zegel lezen we in Openbaring 7 over 144.000 Joden die verzegeld worden zodat zij geen schade zullen lijden van de komende rampen. Deze groep, die dienaren van God worden genoemd, zullen de periode van de bazuinen en de schalen helemaal mee gaan maken. Zij zijn geen christenen, want ze zijn op aarde. Dat wil zeggen, ze zijn niet opgenomen zoals de ontelbare menigte uit Openbaring 7. Later, in Openbaring 14 komen we de 144.000 (symbolisch getal) opnieuw tegen. Dan zijn zij allemaal tot geloof in Jezus gekomen! Dit is wat Paulus noemt in Romeinen 11:25,26. Als de volheid van de heidenen is ingegaan (opname) dan zal heel Israël behouden worden. De 144.000 zijn de Joodse gelovigen die zijn gevlucht uit het land nadat de AC de tempel heeft ontheiligd. In Openbaring 12 wordt deze groep *de vrouw* genoemd die 3½ jaar op een bepaalde locatie zal wonen (“woestijn”), buiten bereik van de AC. Daar zijn ze beschermd en zullen ze geen nadeel ondervinden van de bazuin- en de schaalplagen. Dit was al geprofeteerd in Daniël 12:1 (HSV) “in die tijd zal uw volk ontkomen.” Als de Heer de AC verslaat (Openbaring 19)

zullen de overige Joden die in Israël verblijven ook tot geloof komen (Zacharia 14). Dit is het moment waarop de Messias het nieuwe verbond zal sluiten met zijn volk (Jeremia 31:31).³

Bruid

Sommige uitleggers stellen dat Israël de bruid is (op grond van Hosea 2:19,20). Maar volgens anderen moeten we de Gemeente als de bruid beschouwen (2 Korinthe 11:2; Efeze 5:22-32). Hoe moeten we dit zien? Beide is waar. Israël is de bruid van God en de Gemeente is de bruid van het Lam (Openbaring 19:7-9; 21:9). Daarbij moeten we ons realiseren dat als de Gemeente wordt voorgesteld als een bruid, dit een metafoor is.⁴ De Bijbel gebruikt ook andere metaforen voor de Gemeente zoals het lichaam, de akker, de kudde, de tempel. Elke metafoor drukt een bepaald aspect of kenmerk uit. Dit geldt ook voor Israël dat onder andere ook wordt voorgesteld als wijngaard, vijgenboom en olijfboom.

Meer informatie

Met betrekking tot deze studie hebben we ons moeten beperken. Er zijn verschillende onderwerpen die we hebben moeten laten liggen, zoals bijvoorbeeld Babylon, de zeven beest-rijken, de moslim-antichrist theorie, de valse profeet (tweede beest), de twee getuigen, het nieuwe Jeruzalem, het duizendjarig rijk en haar bewoners, de nieuwe schepping, en welke jaarweken in de 21^e eeuw in aanmerking komen als de 70^e jaarweek. Daarnaast hebben we een aantal andere onderwerpen erg beknopt behandeld. Wie meer wil weten:

Website <https://eindtijdzicht.nl>

Boek “*Eindtijd in zicht*”

Auteur: Theo Algra

Uitgever: bc.bs (imprint KokBoekencentrum/Boekscout)

Pagina's: 324

Bindwijze: paperback

Prijs: € 23,50

ISBN: 978-94-640-3515-5

Verkrijgbaar via boekhandel en Internet (o.a. Bol.com)

³ Het Nieuwe verbond is gebaseerd op het kruis van Christus. Wij, de gelovigen uit de Gemeente, delen nu al in de zegeningen van dit verbond.

⁴ Een metafoor is een vorm van beeldspraak